

Posudek diplomové práce:

Pavlna VETRÁKOVÁ, *Proměny školních knihoven gymnázií Cheb (1854 – 1942) a Pelhřimov (1871 – 1942).*

Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2017, 151 stran

Bc. Pavlna Vetráková se ve své bakalářské práci zabývala školní knihovnou gymnázia Pelhřimov v letech 1871 až 1918, tématem, které není v české historiografii či knihovědě příliš frekventované. Na této skutečnosti se od roku 2014, kdy svou práci obhájila, mnoho nezměnilo, nadále se tudíž jedná o téma do jisté míry výlučné a objevené. Ve své diplomové práci přitom P. Vetráková své zkoumání rozšířila – vedle toho, že sledovala knihovnu pelhřimovského gymnázia tentokrát až do roku 1942, si vybrala ještě další školní knihovnu, opět gymnaziální a zhruba ze stejného období, ale z jiného geografického a zejména jazykového prostředí – knihovnu gymnázia v Chebu z let 1854 až 1942 – a zaměřila se na jejich proměny i srovnání.

Diplomová práce sestává celkem ze sedmi kapitol, zahrnujících i úvod a závěr. Poměrně rozsáhlý úvod (s. 7–13) seznamuje jak s cíli práce a její strukturou, tak zejména s využitými zdroji a především prameny, tj. katalogy příslušných knihoven, uloženými v SOkA Cheb a Pelhřimov (resp. katalog pelhřimovské žakovské knihovny i v dnešním pelhřimovském gymnáziu), autorka neopomenula zmínit ani metodickou stránku práce, tj. určování knižních titulů zejména s pomocí internetových databází. Následující dvě kapitoly jsou věnovány dějinám obou škol, resp. školství v obou městech, tj. Chebu (s. 14–21) a Pelhřimově (s. 22–27), a to i pro dobu po roce 1945; využity přitom byly zejména výroční zprávy či pamětní publikace příslušných škol.

Čtvrtá kapitola diplomové práce přibližuje vývoj školních knihoven (i s ohledem na to, že tyto pasáže se nacházejí již v bakalářské práci, jsou pojednány stručně) a zejména jejich proměny, jak přicházely na základě různých zákonných norem a nařízení vydávaných od poloviny 19. století až do roku 1939, tj. po samotný počátek protektorátu (s. 28–37); autorka v ní detailně a záslužně seznamuje s jednotlivými normami a jejich obsahem i důsledky, připomínku je možno vznést k tomu, že zvolila poněkud matoucí název podkapitoly, kde je jednak uveden rok 1845 a jednak pouze zákony.

Vlastní jádro diplomové práce P. Vetrákové představují dvě rozsáhlé kapitoly, pátá a šestá, které obsahují detailní rozbor jednak školní knihovny gymnázia v Chebu (s. 38–93), jednak gymnázia v Pelhřimově (s. 94–122), vždy nejprve knihovny profesorské, posléze žakovské, přičemž autorka přináší jejich jazykový, chronologický a především detailní tematický rozbor, a to podle schématu jednotlivých katalogů; pro pelhřimovské gymnázium byl s ohledem na již dříve vypracovanou bakalářskou práci kladen důraz na dobu po roce 1918. Pro knihovnu gymnázia v Chebu se autorka zabývá také správci knihoven, získáváním knih (včetně zmínky o dárcích) a jejich dnešním dochováním (pro pelhřimovskou knihovnu jsou tyto skutečnosti zpracovány již v bakalářské práci, jen by bylo vhodné to zmínit). I tentokrát přitom autorka velmi detailně seznamuje s různými tituly, jejichž identifikaci provedla na základě dostupných databází, především učebnicemi, ale i dalšími knihami, které dnes už nepatří mezi nejznámější, což je v případě chebské knihovny mírně složitější vzhledem k tomu, že se jedná většinou o německé tituly.

Srovnání obou knihoven, co se týče jak vzájemných shod, tak rozdílů, obsahuje Závěr (s. 123–125): autorka v něm konstatuje rozdíly ohledně velikosti zejména profesorských knihoven (pelhřimovská byla téměř o polovinu menší), i když se bohužel nezamýšlí nad příčinou této skutečnosti, a celkem pochopitelně také rozdíly ohledně jazykového složení a tomu odpovídajícího charakteru zejména krásné literatury; u žákovských knihoven se lišilo také uspořádání knih. Shody je naopak možno zaznamenat u tematického zaměření knihoven a jejich chronologického záběru v případě obou knihoven profesorských (obsahujících i staré svazky) i žákovských (zaměřených na knihy nové a novější), správcovství souborů a získávání knih. V souvislosti s nařízeným „vylučováním“ „tendenčních“, tj. závadných knih po roce 1918 (viz s. 36) se nabízí otázka, zda bylo provedeno důsledně, nebo se v katalogích některé z těchto knih přesto neobjevují.

V diplomové práci P. Vetrákové nechybí obligátní náležitosti v podobě detailního seznamu nevydaných i vydaných pramenů a literatury včetně internetových zdrojů (s. 126–130) a seznamu zkratk (s. 131), stejně jako seznam příloh, které tvoří kromě obrazových ukázek (Řád okresních učitelských a školních knihoven, ukázky zkoumaných katalogů knihoven a dochovaných knih pro obě gymnázia) především grafy znázorňující jazykové a chronologické rozložení zkoumaných profesorských a žákovských knihoven (s. 137–138, 146–147); na ty se nachází odkaz i v textu (resp. poznámkovém aparátu), jen je škoda, že k nim nejsou doplněny tabulky s číselnými údaji (i když ty jsou uvedeny v textu).

Podobně jako bakalářská, má i diplomová práce Bc. Pavlíny Vetrákové logicky propracovanou strukturu a velmi dobrou stylistickou úroveň, je zpracována kvalitně, bez výraznějších chyb či překlepů. Ocenění si zaslouží především identifikace rozsáhlého množství knižních titulů a časový záběr práce, stejně jako všestranný rozbor zkoumaných knihoven a jejich jednotlivých částí. Diplomová práce Bc. Pavlíny Vetrákové představuje dle mého soudu cenný a zajímavý příspěvek k nepříliš zpracovanému aspektu jak dějin školství, tak dějin knihovnictví, rozhodně splňuje nároky kladené na tento typ prací, a proto ji ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

Ve Wolfenbüttelu dne 28. srpna 2017

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.